ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Η πανδημία του κορωνοϊού είναι πλέον μια πραγματικότητα που τροποποιεί σε μεγάλο βαθμό την καθημερινότητα της τάξης μας, τις συνθήκες εργασίας και κοινωνικής ζωής και τα μέσα διεξαγωγής της ταξικής πάλης. Οι θεωρίες συνωμοσίας για τη δημιουργία και διασπορά του ιού δεν μας αφορούν. Ούτε είναι ζήτημα για τις πολιτικές οργανώσεις να πάρουν θέση από ιατρικής ή επιδημιολογικής άποψης. Όσοι και όσες δοκίμασαν να δώσουν απαντήσεις για ένα θέμα εν πολλοίς πρωτόγνωρο με βάση τα όποια προκατασκευασμένα αναλυτικά «πολιτικά» τους εργαλεία είτε κατέληξαν σε εντελώς άστοχες προβλέψεις που σε λίγες μέρες εξανεμίστηκαν είτε κατασκεύασαν φαιδρά παραπολιτικά σενάρια. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο κίνδυνος είναι πραγματικός και κάθε μέρα πιο ορατός. Το πολιτικό ζήτημα όμως είναι η κατανόηση του ρόλου της επιδημίας και των συνεπειών της στον ταξικό συσχετισμό δύναμης, και κυρίως τα πολιτικά μας καθήκοντα στη νέα κατάσταση που αυτή διαμορφώνει.

Άσχετα με το ότι βιολογικά μπορεί να μεταδοθεί σε όλους, η επιδημία του κορωνοϊού είναι εξόχως ταξική. Χτυπάει κυρίαρχα την εργατική τάξη και τα φτωχά στρώματα, αλλά και μεταβάλλει συνολικά τις συνθήκες στις οποίες διεξάγεται η ταξική πάλη.

Η επιδημία λειτούργησε ως πυροκροτητής μιας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που υπέβοσκε από καιρό και είχε ήδη αρχίσει να εκδηλώνεται. Δεν είναι η απώτερη αιτία, όσο και αν οι συνέπειές της για την καπιταλιστική οικονομία είναι πραγματικές και πιθανά ανεξέλεγκτες. Η σημερινή κρίση δεν οφείλεται ούτε σε κάποιο τυχαίο γεγονός, ούτε σε κάποιον εξωγενή παράγοντα. Η συνέχεια της κρίσης του 2008 είναι αυτή που πίεζε και πιέζει το κεφάλαιο. Υπό άλλες συνθήκες, το κόστος διαχείρισης της κρίσης του κορωνοϊού δεν θα είχε το ίδιο δραματικά αποτελέσματα (0,5 ή 1% του ΑΕΠ, όταν οι εξοπλιστικές δαπάνες π.χ. είναι 2,3%). Η επιδημία, όμως, βρίσκει τον καπιταλισμό σε ασθενική οικονομικά φάση. Στην Ελλάδα συγκεκριμένα η αύξηση του ΑΕΠ το 2019 περιορίστηκε σε 1,9%, όσο και το 2018, καθώς στο 4ο τρίμηνο του έτους σημειώθηκε σημαντική επιβράδυνση (+1% έναντι +2,2% στο εννιάμηνο). Τα εργαλεία του κυρίαρχου μοντέλου διαχείρισης, του νεοφιλελευθερισμού αποδεικνύονται ακατάλληλα για τη διαχείριση της κατάστασης.

Η ίδια η επιδημία επιτελεί μέρος της καταστροφής παραγωγικών δυνάμεων που έχει ανάγκη το καπιταλιστικό σύστημα για να ξεπεράσει τη χρόνια κρίση του. Στο παρελθόν, και δεν αποκλείεται και στο ορατό μέλλον, αυτή η συνθήκη σήμαινε πόλεμο μεταξύ κρατών στο πλαίσιο του αγώνα για την αναδιανομή των αγορών, που υπάρχει και σήμερα. Δεν είναι

καθόλου τυχαίο που στα κανάλια σήμερα επαναφέρουν την λέξη «πόλεμος», υποδεικνύοντας τον ιό ως τον αόρατο εχθρό, στο όνομα του οποίου επιβάλλουν μέτρα στρατιωτικοποίησης. Άλλη μια θανάσιμη κρίση του καπιταλισμού θα επιχειρηθεί να φορτωθεί στις πλάτες των εργαζόμενων τάξεων.

Ταυτόχρονα, η διαχείριση της επιδημίας από τις αστικές τάξεις και τα κράτη τους είναι και μια αναδιάρθρωση της εργασίας, μια διαδικασία αύξησης της εποπτείας στη συνολική οικονομική διαδικασία της παραγωγής και της κυκλοφορίας, καθώς και ένα τεράστιο πείραμα κοινωνικού ελέγχου και διαχείρισης πληθυσμών. Πολλά από τα έκτακτα μέτρα θα μείνουν για πολύ. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, η επιχειρησιακή ικανότητα του κράτους θα αναβαθμιστεί και θα χρησιμοποιηθεί για τον πραγματικό του σκοπό, τη διαιώνιση της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης και την καταπίεση όσων αντιδρούν σε αυτή, και κυρίως των συλλογικών εκφράσεων της εργατικής τάξης.

Η κυβέρνηση Μητσοτάκη εμφανίζεται ως σωτήρας του συνόλου της κοινωνίας, εκμεταλλευόμενη τον δικαιολογημένο φόβο. Σε αυτό την βοηθάει η παντελής απουσία οποιασδήποτε αντιπολίτευσης από τα κοινοβουλευτικά κόμματα. Η διαχείριση της υγειονομικής κρίσης προβάλλεται ως ο σκοπός που ενώνει όλες τις τάξεις, κάτω από την ηγεσία της κυβέρνησης. Επιβάλλει την εθνική ενότητα στο όνομα της σωτηρίας. Επιβάλλει απαγόρευση της κυκλοφορίας, σαν αυτό να ήταν αυτονόητο δικαίωμα της. Μια οικουμενική κυβέρνηση το επόμενο διάστημα δεν είναι καθόλου απίθανο ενδεχόμενο.

Η κυβέρνηση, όμως, αποσιωπά τον ρόλο που έπαιξαν τα χρόνια της λιτότητας, η συστηματική συρρίκνωση και απαξίωση του συστήματος της δημόσιας υγείας, το πάγωμα των προσλήψεων γιατρών και υγειονομικών, το κλείσιμο νοσοκομείων και κέντρων υγείας, ακόμα και εξειδικευμένων μονάδων που θα ήταν υπερπολύτιμες στις παρούσες συνθήκες, ο τραγικά ανεπαρκής αριθμών κρεβατιών ΜΕΘ, όταν ακόμα και υπάρχοντα κρεβάτια παραμένουν κλειστά, με το βάρος τώρα να προσπαθούν να το επωμιστούν τμήματα χωρίς τον απαραίτητο εξοπλισμό και το εξειδικευμένο προσωπικό. Χρειάζεται να απαιτήσουμε επιπλέον προσωπικό, σε αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, επανένταξη των υγειονομικών επαγγελμάτων στα ΒΑΕ, περισσότερες ΜΕΘ, ιατρικούς ελέγχους (οι οποίοι δεν γίνονται, κατά παράβαση ακόμα και των οδηγιών του ΠΟΥ) δημόσιους και δωρεάν και όχι ως δώρο στην ιδιωτική υγεία, επίταξη και κρατικοποίηση νοσοκομείων – μερικά από αυτά άλλωστε θα υποχρεωθεί και η ίδια η κυβέρνηση να τα κάνει.

Ωστόσο δεν αρκούν τα συνδικαλιστικά αιτήματα. Η κρατική ευθύνη σαφώς υπάρχει και υπερτερεί κάθε ατομικής ευθύνης, ωστόσο το να περιοριζόμαστε στο να ζητάμε απλώς

καλύτερο κράτος είναι αναποτελεσματικό και επικίνδυνο.

Το σύστημα της δημόσιας υγείας έχει δομηθεί εδώ και δεκαετίες με τη λογική μιας οικονομικής αποδοτικότητας, που περιορίζει την ικανότητά του να αντεπεξέλθει σε τέτοιες καταστάσεις. Θεωρείται ασύμφορο να διατηρούνται εγκαταστάσεις και προσωπικό που σε συνήθεις συνθήκες δεν αξιοποιούνται. Είναι όμως σε αυτές τις συνθήκες που φαίνεται το πώς θα έπρεπε να έχει σχεδιαστεί ένα σύστημα υγείας. Φυσικά θα ήταν ασύμφορο, και αυτό ακριβώς πρέπει να πούμε: ότι οι ανθρώπινες ανάγκες είναι ασύμβατες με το καπιταλιστικό οικονομικό συμφέρον. Οι κοινωνικές υπηρεσίες θα έπρεπε να έχουν τη λογική της αναδιανομής και όχι της ανταποδοτικότητας ή έστω της μη ελλειμματικότητας. Το λέμε και το εννοούμε: η ανθρώπινη ζωή και υγεία δεν υποτάσσεται στα κέρδη και τους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς.

Σε ένα δεύτερο μέτωπο, η επιδημία αποτέλεσε αφορμή για κάθε λογής περιστατικά εργοδοτικής αυθαιρεσίας, εκβιασμών και απολύσεων (πόσο μάλλον στις μαύρες και ανασφάλιστες σχέσεις εργασίας, όπου κανένας εργοδότης δεν θίγεται ούτε από τις συστάσεις ούτε από τα μέτρα της κυβέρνησης). Σε εκατοντάδες επιχειρήσεις, οι εργαζόμενοι και οι εργαζόμενες εξακολουθούν να δουλεύουν στοιβαγμένοι και στοιβαγμένες σε ελάχιστο χώρο. Ήδη οι εργοδότες πήραν το πράσινο φως για την καθυστέρηση καταβολής του δώρου του Πάσχα. Η τηλεργασία, η εκ περιτροπής εργασία, η δουλειά στα σούπερ μάρκετ τις Κυριακές και άλλες μορφές ελαστικών σχέσεων ήρθαν με τον ιό για να μείνουν μετά, ή δρομολογούνταν από καιρό και βρίσκουν τώρα την ευκαιρία να επιβληθούν, καθώς τα αφεντικά θα προσπαθήσουν να αξιοποιήσουν την πανδημία και τον συνακόλουθο παραλυτικό τρόμο των εργαζόμενων. Οι χώροι δουλειάς θα είναι σημαντικό πεδίο μάχης, τόσο τώρα όσο και μετά.

Στις συνθήκες της κρίσης που προκαλεί ο κορωνοϊός, όμως, μπορεί ο παραλογισμός του συστήματος να αποκαλυφθεί στα μάτια ευρύτερων μαζών. Η ατομική ιδιοκτησία και το δικαίωμα του εργοδότη να κάνει κουμάντο εκεί που δουλεύουν εκατοντάδες άνθρωποι, επειδή η επιχείρηση είναι «δική του», είναι που θέτει τη ζωή μας σε κίνδυνο, που υποχρεώνει εργαζόμενους και εργαζόμενες να δουλεύουν 12ωρα και 7ήμερα γιατί το αφεντικό δεν θέλει να προσλάβει το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό. Όσο θα εμφανίζονται ελλείψεις στην αγορά, τόσο πιο προκλητικός θα φαίνεται ο ιδιωτικός πλούτος της αστικής τάξης. Όσο οι τιμές στα βασικά προϊόντα θα αυξάνονται, τόσο θα φαίνεται πόσο δολοφονικό είναι το δικαίωμα μιας χούφτας επιχειρηματιών να καθορίζουν κυριολεκτικά τις ζωές μας, και τόσο θα αναδεικνύεται η ανάγκη δημόσιας κεντρικής διανομής των βασικών αγαθών για όλους και όλες. Όσο η κερδοσκοπία στα είδη αντισηψίας και προστασίας θα γενικεύεται, τόσο θα

αναδεικνύεται η ανάγκη ανοίγματος των αποθηκών υγειονομικού υλικού και επίταξής του, με τρόπο που θα διασφαλίζει την πρόσβαση σε αυτό σε όλο τον πληθυσμό. Όσο χιλιάδες παιδιά δεν θα έχουν καμία δυνατότητα να συμμετέχουν στην ηλεκτρονική διδασκαλία, που σε αυτή τη φάση έτσι κι αλλιώς δεν μπορεί να καλύψει τις εκπαιδευτικές ανάγκες, τόσο περισσότερο θα αποκαλύπτονται οι ανισότητες και η ταξικότητα της εκπαίδευσης. Όσο οι άνθρωποι απολύονται ή δεν βρίσκουν κρεβάτι να νοσηλευτούν, τόσο περισσότερο θα αποκαλύπτεται η γελοιότητα των ρατσιστικών μύθων ότι οι πρόσφυγες και μετανάστες κλέβουν τις δουλειές ή ότι εκείνοι είναι που απειλούν τη δημόσια υγεία. Όσο το κράτος θα κάνει επίδειξη δύναμης ελέγχοντας το σύνολο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, θα αποκαλύπτεται ότι η εργοδοτική αυθαιρεσία αφηνόταν πάντα ανενόχλητη επίτηδες, και όχι επειδή δεν μπορούσε να ελεγχθεί.

Στα καθημερινά διαγγέλματα, οι υπουργοί βγαίνουν και κατσαδιάζουν τον κόσμο για την ανώριμη και επικίνδυνη συμπεριφορά του. Δίνουν αυστηρές διαταγές, και μάλιστα μόνο στα ελληνικά, σαν να μην υπήρχαν τόσοι άνθρωποι, πρόσφυγες και μετανάστες, που μιλάνε άλλες γλώσσες και το θέμα της δημόσιας υγείας τους αφορά εξίσου. Με θράσος φορτώνουν ατομικές ευθύνες και ενοχοποιούν όποιον ξεμυτίζει από το σπίτι του για τη διασπορά του ιού, τη στιγμή που τεράστιες επιχειρήσεις εξακολουθούν να λειτουργούν ανενόχλητες, που οι άνθρωποι ασφυκτιούν αναγκαστικά στα εντελώς ανεπαρκή μέσα μεταφοράς, που χιλιάδες άνθρωποι στους στρατώνες, στις φυλακές και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης προσφύγων και μεταναστών ζουν υπό ανύπαρκτες συνθήκες ατομικής και συλλογικής υγιεινής, που η Εκκλησία αφέθηκε για τόσες κρίσιμες μέρες ανενόχλητη να αποφασίσει μόνη της τη στάση της μετατρέποντας τους ναούς σε υγειονομικές βόμβες, βάζοντας τις ζωές χιλιάδων ευπαθών ανθρώπων σε κίνδυνο. Πόσο μάλλον όταν ο ονομαστικός στόχος της καραντίνας είναι απλώς να μην νοσήσουν όλοι μαζί, με αποτέλεσμα να καταρρεύσει το σύστημα υγείας – ένα ανεπαρκές σύστημα για το οποίο δεν έχει κανένας και καμία εργαζόμενη ατομική ευθύνη, έχουν συλλογικές ευθύνες όλες οι κυβερνήσεις. Το όριο άλλωστε στο πόσοι μπορούν να νοσήσουν ταυτόχρονα δεν μπαίνει αντικειμενικά από τα επιδημιολογικά δεδομένα του ιού, όπως προσπαθούν να μας πείσουν οι επικεφαλής της «εθνικής προσπάθειας». Μπαίνει με βάση τα όρια και τις δυνατότητες του καθημαγμένου συστήματος πρόνοιας, πρόληψης και υγείας. Ο εκβιασμός λοιπόν είναι σαφής: αν αρρωστήσετε με ρυθμό που θα ξεπερνά τις δυνατότητες του συστήματος που εμείς διαλύσαμε, εσείς θα φταίτε, κι εσείς θα το πληρώσετε.

Για την πλειοψηφία της εργατικής τάξης, το «μένουμε σπίτι» δεν σημαίνει απολύτως τίποτα. Για να εξυπηρετηθεί ένας κολοσσιαίος αριθμός ανθρώπινων αναγκών, από την παρασκευή, αποθήκευση και μεταφορά τροφίμων, μέχρι την παραγωγή της ενέργειας, την υγειονομική

περίθαλψη ή την αποκομιδή των σκουπιδιών, χρειάζονται εκατοντάδες χιλιάδες εργατικά χέρια, τα οποία δεν μπορούν να δουλέψουν από το σπίτι ή τον υπολογιστή. Η εργατική τάξη δεν μένει σπίτι, είναι αυτή που με κίνδυνο της ζωής της συντηρεί μια κοινωνία σε κρίση. Αυτή είναι που δεν αφήνει να καταρρεύσει η κοινωνία, όχι η κυβέρνηση των καπιταλιστών. Το καπιταλιστικό κράτος δεν μπορεί να εξασφαλίσει τις στοιχειώδεις ανάγκες της κοινωνίας, γιατί ο σκοπός του δεν είναι αυτός, αλλά η εξασφάλιση του ιδιωτικού κέρδους. Δεν είναι ανίκανο, είναι φτιαγμένο για άλλη δουλειά.

Αν περιορίζουμε τις μετακινήσεις και τις επαφές μας όσο μπορούμε, το κάνουμε για να προστατέψουμε την τάξη μας. Το κάνουμε γιατί είμαστε οι μόνοι και οι μόνες που παίρνουμε τις ζωές μας στα σοβαρά, που δεν τις θεωρούμε αναλώσιμες. Το κάνουμε διότι δεν έχουμε ανθρώπους για ξόδεμα και δεν τους βάζουμε σε κίνδυνο στο όνομα μιας υποτιθέμενης «απειθαρχίας». Το κάνουμε από ανθρώπινη και ταξική αλληλεγγύη απέναντι στις ευπαθείς ομάδες της τάξης μας, τους ηλικιωμένους, τα ΑΜΕΑ, τους ανασφάλιστους, τους άστεγους. Δεν το κάνουμε επειδή συμμετέχουμε σε οποιαδήποτε καμπάνια της κυβέρνησης. Δεν το κάνουμε επειδή αναγνωρίζουμε στην κυβέρνηση το δικαίωμα να απαγορεύει συγκεντρώσεις, συναθροίσεις και μετακινήσεις. Καμία ταξική συνεργασία, καμία εθνική ενότητα με τους εκμεταλλευτές.

Δεν αποδεχόμαστε όμως την κοινωνική απομόνωση. Με τα μέσα που επιτρέπουν οι συνθήκες και τα όρια που θέτει ο σεβασμός στη ζωή και την υγεία ιδίως των πιο ευπαθών ομάδων, συνεχίζουμε τους αγώνες μας. Με ηλεκτρονικά μέσα. Με ολιγομελείς εξορμήσεις. Συζητώντας με τους συναδέλφους και τις συναδέλφισσες, με τους γείτονες και τις γειτόνισσές μας. Με παρεμβάσεις σε εργασιακούς χώρους. Διαβάζουμε καθημερινά τις νέες συνθήκες, διαμορφώνουμε συγκεκριμένα μεταβατικά αιτήματα και προσαρμόζουμε τη δράση μας. Μέχρι να μπορέσει, αμέσως μόλις ξεπεραστεί το πιο δύσκολο στάδιο, να ξεσπάσει η κοινωνική οργή σε ένα κίνημα αμφισβήτησης ενάντια στο σύστημα που μας εκμεταλλεύεται, μας καταπιέζει, μας αστυνομεύει, και παίζει με την ίδια μας τη ζωή.